

АНАЛІЗ

проекту постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання набуття та позбавлення статусу верифікованої гуманітарної організації»

Ініціатори документу

Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України

Загальний контекст

Проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання набуття та позбавлення статусу верифікованої гуманітарної організації» підготовлено центральним органом виконавчої влади у сфері соціальної політики (Мінсоцполітики) на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 07.10.2025 № 31890/1/1-25 та з метою реалізації Закону України № 4608-IX від 18.09.2025, яким запроваджено інститут «верифікованої гуманітарної організації». Термін «верифікована гуманітарна організація» та вимоги до них містить Закон України «Про гуманітарну допомогу», відповідність яким дає можливість гуманітарним організаціям ввозити автомобілі як гуманітарну допомогу для гуманітарного реагування.

Метою прийняття акта є встановлення порядку набуття, підтвердження та позбавлення статусу верифікованої гуманітарної організації, врегулювання вимог до транспортних засобів, ввезених як гуманітарна допомога, а також визначення процедур подання працівників для перетинання державного кордону з метою перевезення гуманітарних вантажів, визначення критичності верифікованої громадської організації і умов бронювання військовозобов'язаних працівників таких організацій, що забезпечить підвищення доброчесності, ефективності та контрольованості гуманітарного реагування.

Суть запропонованих змін

Проектом пропонується визначити порядок набуття та позбавлення статусу верифікованої гуманітарної організації; порядок та вимоги подання працівників верифікованих гуманітарних організацій до автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги (далі – АС ГД) з метою перетину державного кордону; вимоги до транспортних засобів гуманітарного реагування, ввезених як гуманітарна допомога; а також внести зміни до ряду документів для забезпечення системної імплементації нових процедур:

- Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. № 57;
- Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 р. № 1388;
- постанови Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 927 «Деякі питання організації ведення автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги»;
- постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 76 «Деякі питання реалізації положень Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час»
- Порядку пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 р. № 953;
- Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 р. № 904.

Ключовою концепцією Проекту є запровадження автоматизованої (у межах АС ГД) перевірки відповідності організацій критеріям верифікації із подальшим наданням статусу строком на 12 місяців. Рішення про верифікацію (відмову) ухвалюється за результатами міжвідомчого електронного обміну з реєстрами Мін'юсту, ДПС та ПФУ (у т.ч. щодо неприбутковості, фінансових показників та сплати ЄСВ). Передбачається ведення переліку верифікованих гуманітарних організацій у складі АС ГД та можливість формування електронного витягу з QR-кодом.

Позитивні аспекти:

Зменшення адміністративної дискреції та корупційних ризиків. Перевірка критеріїв верифікації здійснюється в автоматичному режимі за формалізованими показниками, що потенційно знижує ризик «ручного» ухвалення рішень.

Прозорість і стандартизація сектору. Встановлення вимог до публічності (вебсторінка, оприлюднення політик доброчесності, фінансової та публічної звітності) може стимулювати інституційну спроможність організацій та довіру донорів і отримувачів.

Спрощення підтвердження статусу та швидкість процедур. Строк автоматичної верифікації до 72 годин та можливість отримання електронного витягу з QR-кодом є інструментами оперативного підтвердження статусу для митних/прикордонних процедур та взаємодії з державними органами.

Уніфікація правил щодо гуманітарного транспорту. Запровадження вимог до обліку та обмежень на відчуження транспортних засобів гуманітарного

реагування мінімізує зловживання та підвищує легітимність використання таких активів.

Інтеграція з механізмами логістики та перетину кордону. Закріплення процедур подання працівників через АС ГД потенційно полегшує гуманітарні перевезення для організацій, що системно працюють і належно звітують.

Негативні аспекти, ризики:

Високий бар'єр входу для малих та новостворених організацій. Критерій мінімального обсягу витрат (2 млн грн) та вимога оприлюднення звітності за два роки можуть виключити з кола верифікованих значну частину локальних ініціатив, що фактично здійснюють гуманітарне реагування, але не мають відповідних бюджетних показників.

Автоматичні відмови (позбавлення статусу) без чітко прописаної процедури оскарження. Відсутність деталізованого адміністративного механізму перегляду рішень (у разі помилок реєстрів та технічних збоїв) може призвести до непропорційних наслідків для організацій.

Технічна крихкість критеріїв (наприклад, «неактивні посилання»). Формальні підстави відмови, прив'язані до доступності вебресурсів, можуть спричиняти відмови через тимчасові технічні проблеми, не пов'язані з доброчесністю чи фактичною діяльністю організації.

Надмірно широкі та оціночні підстави для виключення з переліку. Положення щодо ініціювання позбавлення статусу на підставі повідомлень медіа, громадян, правоохоронних органів без чітких стандартів доказовості створюють ризики вибіркового застосування та репутаційного тиску.

Колективна відповідальність організації за порушення працівником строку перебування за кордоном. Передбачене автоматичне позбавлення статусу у разі перевищення 60-денного строку створює непропорційний ризик для всієї організації, навіть якщо порушення є індивідуальним.

Підвищені комплаєнс-витрати. Запровадження обов'язкових політик і звітності та регулярного внесення даних до АС ГД збільшить адміністративне навантаження, що особливо відчутною для невеликих організацій.

Рекомендації щодо покращення:

Передбачити «перехідний» або диференційований режим для малих та новостворених організацій (наприклад, нижчий фінансовий поріг або альтернативні критерії для локальних ОГС).

Визначити чітку процедуру оскарження (адміністративний перегляд) автоматичних рішень АС ГД та встановити строки та підстави для повторної перевірки.

Запровадити механізм «усунення недоліків» (soft-fail), зокрема надавати строк для виправлення технічних помилок (посилання, завантаження документів) без автоматичної відмови.

Уточнити оціночні підстави виключення з переліку та встановити стандарти доказовості, мінімальний обсяг перевірки та принцип пропорційності санкцій.

Переглянути санкцію, пов'язану з порушенням строку перебування працівника за кордоном (заміна на обмеження квоти подання працівників, а не позбавлення статусу).

Додатково прописати вимоги до захисту персональних даних та кібербезпеки АС ГД (ролі доступу, журналювання, строки зберігання, порядок повідомлення про інциденти).

Висновок

Проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання набуття та позбавлення статусу верифікованої гуманітарної організації» є системним підзаконним актом, спрямованим на імплементацію Закону України №4608-IX та формування єдиного процедурного підходу до верифікації гуманітарних організацій через АС ГД. У разі ухвалення Проект запровадить нову модель взаємодії держави та гуманітарного сектору, де «верифікований статус» фактично виступатиме інструментом допуску до розширених можливостей (логістика, гуманітарний транспорт, перетин кордону працівниками, потенційна інтеграція з механізмами критичності та бронювання).

З огляду на зазначене, проект доцільно підтримувати у частині цифровізації, прозорості та підвищення підзвітності гуманітарного сектору, проте він потребує доопрацювання з метою забезпечення пропорційності критеріїв, запровадження ефективних процедур оскарження, мінімізації технічних ризиків, уточнення підстав виключення та недопущення надмірного звуження кола організацій, що можуть отримати статус. Без внесення відповідних змін існує ймовірність, що «верифікація» стане не стільки інструментом підвищення довіри, скільки механізмом обмеження доступу для значної частини організацій громадянського суспільства.